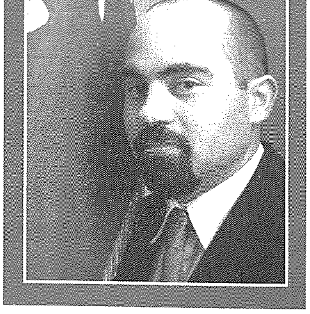

Il-Popolazzjoni tal-Mosta minn wara l-Gwerra sal-Ġurnata tal-Lum

minn Jeffrey Galea B.A. (Hons) Geography

Meta wieħed janalizza r-rapporti taċ-Ċensimenti tal-Popolazzjoni, li ilhom isiru f'Malta sa mill-1842, għandu jsib minjiera ta' informazzjoni dwar diversi aspetti demografiċi u soċjo-ekonomiċi li kkaratterizzaw lir-raħal tagħna matul dawn l-aħħar mija u sebgħin sena. Minħabba n-natura limitata tiegħu, dan l-artiklu jagħti ħarsa biss lejn il-bidliet demografiċi li għaddiet minnhom il-popolazzjoni tal-Mosta mill-1948 sal-2005, meta sar l-aħħar ċesnsiment tal-popolazzjoni u d-djar.

Żieda fil-popolazzjoni

Fil-Mosta, mill-1948 'l hawn, l-aktar bidla demografika li spikkat kienet propju ż-żieda qawwija fil-popolazzjoni li seħħet prinċipalment minħabba fl-immigrazzjoni ta' nies li qabel kienu joqogħdu f'inħawi oħra ta' Malta. Fil-fatt fuq perjodu ta' seba u ħamsin sena l-popolazzjoni tal-Mosta żdiedet b' 160.7 fil-mija meta mqabbla ma' kemm kienet fl-1948. Tabella 1 turi li l-akbar żieda seħħet bejn l-1985 u l-1995 meta l-popolazzjoni kibret bi ftit aktar minn 4,600 ruħ. B'kuntrast, ta min jinnota li l-popolazzjoni żdiedet biss b' 191 ruħ bejn l-1948 u l-1957, aktarx minħabba l-effett tal-emigrazzjoni lejn pajjiżi barranin, kif ser naraw aktar l-isfel.

Tabella 1 turi ukoll li, b'eċċezzjoni tal-1957, il-popolazzjoni fil-Mosta kibret b'rata aktar mgħaġġla mill-bqija ta' Malta, b'riżultat li l-perċentwal tal-popolazzjoni totali[1] ta' Malta residenti l-Mosta żdied minn ċensiment għall-ieħor. Fil-fatt fl-1948 fil-Mosta kienu joqogħdu 2.4 fil-mija tal-popolazzjoni totali ta' Malta. Sal-2005, meta l-Mosta saret it-tieni l-akbar lokalità f'termini ta' popolazzjoni, din il-figura telgħet għal 4.6 fil-mija.

Tab. 1. Popolazzjoni Totali ta' Malta u tal-Mosta: Ċensimenti 1948 - 2005

Data taċ-Ċensiment	Popolazzjoni Totali ta' Malta	Popolazzjoni Totali tal-Mosta	Percentwal tal-Popolazzjoni Totali ta' Malta residenti l-Mosta
14 ta' Ġunju, 1948	305,991	7,186	2.35
30 ta' Novembru, 1957	319,620	7,377	2.31
26 ta' Novembru, 1967	314,216	8,334	2.65
16 ta' Novembru, 1985	345,418	12,148	3.52
26 ta' Novembru, 1995	378,132	16,754	4.43
27 ta' Novembru, 2005	404,962	18,735	4.63

Sors: Rapporti taċ-Ċensimenti ta' Malta : 1948 - 2005

Żbilanċ bejn is-sessi

Miċ-ċensimenti ta' bejn l-1948 u l-2005 jirriżulta li l-popolazzjoni tal-Mosta kienet magħmula minn numru kemxejn ogħla ta' nisa meta mqabbel ma' dak tal-irġiel. Dan l-iżbilanċ fil-proporzjonijiet ta' nisa u rġiel iseħħ b'mod normali hawn Malta għax għalkemm jitwieldu aktar irġiel milli nisa, bħala medja n-nisa jgħixu aktar. F' Tabella 2 wieħed jista' jara li dan l-iżbilanċ kien l-aktar evidenti fiċ-Ċensimenti tal-1957 u tal-1967 fejn bħala medja l-irġiel kienu jammontaw għal 47.6 fil-mija tal-popolazzjoni Mostija. Iż-żieda fl-iżbilanċ ta' bejn is-sessi li ġiet reġistrata f'dawn iż-żewġ ċensimenti kienet ikkawżata prinċiparjament mill-emigrazzjoni ta' ħafna aktar irġiel milli nisa fis-snin ta' wara

[1] Popolazzjoni totali tinkludi kemm ċittadini Maltin kif ukoll barranin li jkunu ilhom residenti hawn Malta għal minn tal-anqas 12-il xahar.

l-gwerra[2]. Mill-1985 il quddiem din id-differenza naqset, għalkhemm reġgħet żdiedet kemxejn fl-2005, meta l-irġiel kienu jammontaw għal 49.1 fil-mija tal-popolazzjoni Mostija.

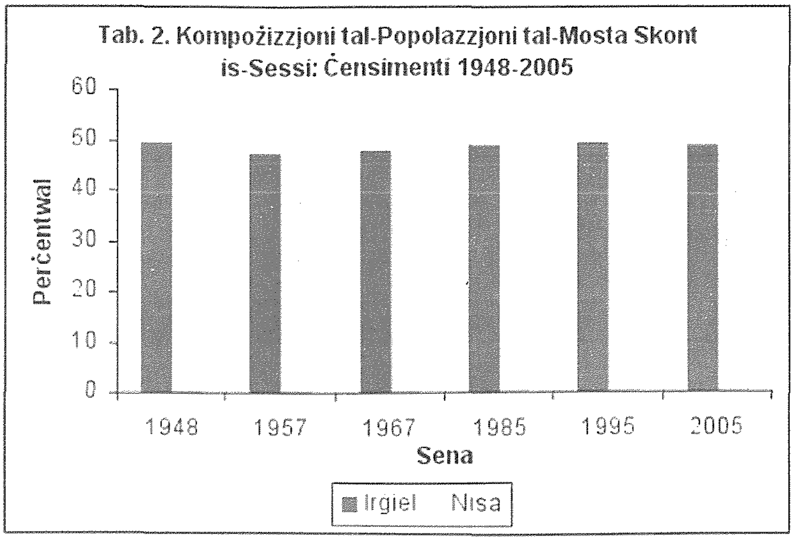

Sors: Rapporti taċ-Ċensimenti ta' Malta : 1948 - 2005

Residenti barranin

Fil-Mosta r-residenti ta' ċittadinanza barranija kienu l-aktar numerużi fiċ-Ċensiment tal-1967, meta dawn kienu jlaħħqu mal-520 ruħ[3]. Minn dawn, 472 kienu ċittadini Britanniċi; aktarx li fil-maġġoranza tagħhom relatati mas-servizzi Ingliżi[4]. Tabella 3 turi li fl-1985 l-ammont ta' ċittadini barranin li kienu jgħixu l-Mosta naqas b' 65 fil-mija meta mqabbel mal-1967. Tnaqqis simili, li kien jammonta għal 59.4 fil-mija, ukoll seħħ fuq skala nazzjonali, l-aktar minħabba li s-suldati Ingliżi u l-familji tagħhom telqu minn Malta meta l-bażi militari waqfet topera fl-1979. Mill-1985 il quddiem iċ-ċittadini barranin residenti l-Mosta reġgħu bdew jiżdiedu, sakemm fl-2005 dawn kienu jammontaw għal 329, li 130 minnhom kienu ċittadini Britanniċi.

Tab 3. Persuni ta' Cittadinanza Barranija residenti l-Mosta

Sena taċ-Ċensiment	Popolazzjoni ta Ċittadinanza Maltija	Popolazzjoni ta Ċittadinanza Barranija	Popolazzjoni Totali tal-Mosta
1948	7,142	44	7,186
1967	7,814	520	8,334
1985	11,966	182	12,148
1995	16,473	281	16,754
2005	18,406	329	18,735

Nota : Ir-rapport taċ-Ċensiment tal-1957 ma fih l-ebda informazzjoni dwar ċittadini barranin residenti l-Mosta.

Sors: Rapporti taċ-Ċensimenti ta' Malta : 1948 - 2005

[2] Joseph M. Pirotta, fil-ktieb tiegħu *Fortress Colony: the Final Act Vol. 1 – 1945-1954*, jgħid li bejn l-1947 u l-1950 il-proporzjon skont is-sessi ta' dawk li kienu jemigraw kien ta' tlett irġiel għal kull mara.

[3] Minn wara l-gwerra l-hawn l-akbar ammont ta' ċittadini barranin residenti hawn Malta ġie reġistrat fiċ-ċensiment tal-1957. Madanakollu, dan l-ammont, li kien ilaħħaq 14,516 il-ruħ, ma kienx maqsum f'total għal kull lokalita fir-rapport taċ-ċensiment.

[4] Michael A. Sant, fl-artiklu tiegħu 'Mosta through the Ages', jgħid li għadd imdaqqas ta' suldati tas-servizzi Ingliżi kienu jikru appartamenti fil-Mosta biex jgħixu fihom.

Il-Kompożizzjoni tal-popolazzjoni

Il-Mosta għaddiet minn bidla oħra notevoli f'dak li jirrigwarda l-kompożizzjoni tal-popolazzjoni skont il-klassijiet tal-età[5]. Tabella 4 turi kif din il-kompożizzjoni nbidlet minn ċensiment għall-ieħor permezz ta' illustrazzjonijiet grafiċi magħrufa bħala piramidi tal-popolazzjoni[6]. Jekk wieħed janalizza l-piramida tal-1948 isib li l-aktar klassi tal-età popolata kienet dik ta' minn 0 sa 9 snin, b' 24.2 fil-mija tal-popolazzjoni totali tal-Mosta. Wieħed jista' jinnota kif aktar mal-klassi tal-età titla' l-fuq aktar il-popolazzjoni tonqos. Din il-piramida turi li kemm ir-rata tat-twelid kif ukoll ir-rata tal-imwiet huma għoljin, b'konsegwenza li l-ammont ta' nies anzjani huwa relattivament baxx meta mqabbel mal-ammont ta' tfal u żgħażagħ. Dan iwassal sabiex il-popolazzjoni tikber b'rata mgħaġġla, għalkemm l-ammont ta' snin li persuna medja tgħix ikun wieħed pjuttost baxx.

Bħala osservazzjoni ġenerali, wieħed jista' jinnota li minn ċensiment għall-ieħor, ir-rata tat-twelid uriet tnaqqis, għax il-proporzjon ta' nies li għandhom bejn 0 u 9 snin niżel l-isfel. Ir-rata tal-imwiet ukoll uriet tnaqqis għax il-proporzjon ta' dawk li għandhom il fuq minn 10 snin telà 'l fuq. Dan wassal sabiex fl-2005, il-proporzjon ta' nies fl-ewwel klassi tal-età niżel għal 11.8 fil-mija, filwaqt li l-proporzjon ta' dawk li kellhom il fuq minn 60 sena tela' għal 15.7 fil-mija (fl-1948 dawk li kellhom il-fuq minn 60 kienu jammontaw għal 10 fil-mija). Jekk wieħed jeskludi l-effetti tal-migrazzjoni, dan iwassal sabiex il-popolazzjoni tistabilizza, jekk mhux anke tonqos xi ftit. Barra minn hekk il-popolazzjoni tibda ssir progressivament aktar avvanzata fl-età minħabba li l-ammont ta' snin li persuna medja tgħix ikun wieħed għoli, filwaqt li anqas tfal ikunu qed jitwieldu.

Ta' min isemmi li din il-bidla fil-kompożizzjoni tal-popolazzjoni hi magħrufa bħala tranżizzjoni demografika. Id-diversi stadji ta' din it-tranżizzjoni huma indikattivi tal-livell ta' żvilupp ekonomiku li l-popolazzjoni tkun laħqet. Filwaqt li l-piramida tal-1948 hija karatteristika ta' popolazzjoni li għadha qed tiżviluppa, dik tal-2005 tagħti indikazzjoni li l-popolazzjoni laħqet livell għoli ta' żvilupp ekonomiku.

Ta' min jinnota li l-piramidi f'Tabella 4 fihom ċertu anomaliji. L-ewwel waħda hi evidenti fl-1957, fejn minħabba l-effetti tal-emigrazzjoni l-proporzjon ta' rġiel fil-klassi ta' bejn l-20 u d-29 sena wera tnaqqis sostanzjali. Tnaqqis simili, ukoll jidher fl-irġiel tal-istess klassi tal-età fiċ-Ċensiment tal-1967. Anomalija oħra li tispikka hi ż-żieda fil-proporzjon ta' nies fil-klassi ta' bejn it-30 u d-39 sena fil-piramidi tal-1985 u tal-1995. Aktarx li din seħħet minħabba fl-għadd ta' koppji żgħażagħ li ġew minn diversi nħawi ta' Malta sabiex joqogħdu l-Mosta, wara li nfetħu artijiet ġodda għall-bini fis-snin sebgħin u tmenin. Iż-żieda f'din il-klassi tal-età wasslet ukoll sabiex fiż-żewġ każi tikber ir-rata tat-twelid fil-Mosta[7].

Tab 4. Piramidi tal-Popolazzjoni tal-Mosta għaċ-Ċensimenti 1948-2005

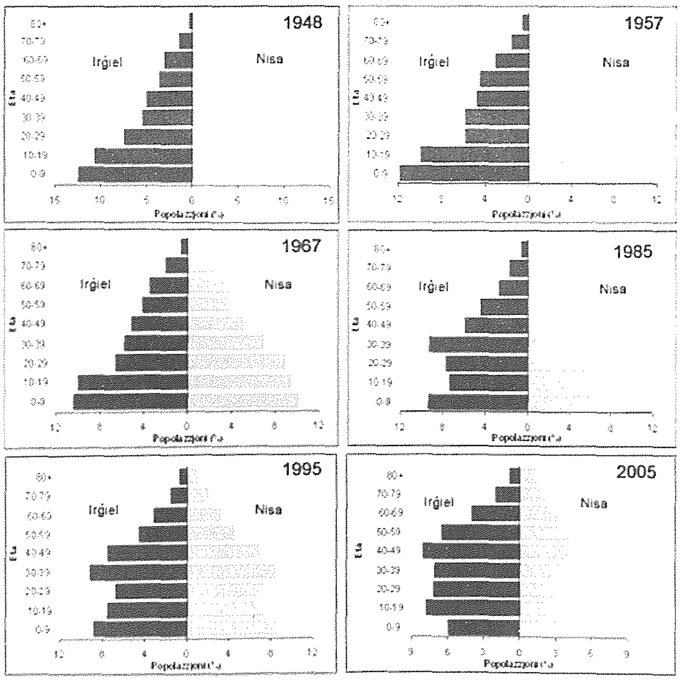

Nota : Il-piramida tal-1985 ma tinkludix residenti ta' ċittadinanza barranija

Sors: Rapporti taċ-Ċensimenti ta' Malta : 1948 - 2005

5 F'dan il-każ kull klassi tal-età tikkonsisti fi grupp ta' 10 etajiet konsekuttivi. Għalhekk l-ewwel klassi hi mit-twelid sa 9 snin, it-tieni klassi minn 10 snin sa 19-il sena, eċċ.

6 Piramidi tal-popolazzjoni juru d-distribuzzjoni tal-popolazzjoni skont is-sess u l-klassijiet tal-età.

7 Dan jhixdu l-fatt li kemm fl-1985 kif ukoll fl-1995 il-Mosta kellha proporzjonijiet akbar ta' nies fil-klassijiet ta' 0-9 snin u 30-39 snin meta mqabbla mat-total ta' Malta.

Id-daqs tal-familja

Dawn il-bidliet demografiċi llkoll wasslu sabiex jinbidel kemm l-għadd kif ukoll id-daqs medju tal-familji li jgħixu l-Mosta. Tabella 5 turi kif mill-1957 sal-2005 in-numru ta' familji fil-Mosta żdied minn 1,879 għal 5,996. Tul dan il-perjodu ta' żmien id-daqs tal-familja fil-Mosta wera tnaqqis, minn 3.9 persuni fl-1957 għal 3.1 persuni fl-2005. Meta mqabbel mat-total ta' Malta, fl-1957 id-daqs medju tal-familja fil-Mosta kien iżgħar b' 0.21 persuni, filwaqt li fl-2005 id-daqs medju tal-familji fil-Mosta kien akbar minn dak ta' Malta b' 0.16 persuni.

It-tnaqqis fid-daqs medju tal-familji hu dovut għal numru ta' fatturi fosthom it-tnaqqis fir-rata tat-twelid u n-numru akbar ta' persuni ta' età avvanzata li jibqgħu jgħixu għal rashom. Fil-Mosta t-tnaqqis fir-rata tat-twelid kien iżgħar minn dak ta' Malta minħabba ż-żieda qawwija fl-ammont ta' koppji żgħażagħ li ġew joqogħdu l-Mosta matul is-snin sebgħin, tmenin u disgħin. Kien propja dan il-fatt li kkontribwixxa sabiex matul l-aħħar tliet ċensimenti d-daqs medju tal-familja fil-Mosta kien akbar minn dak ta' Malta.

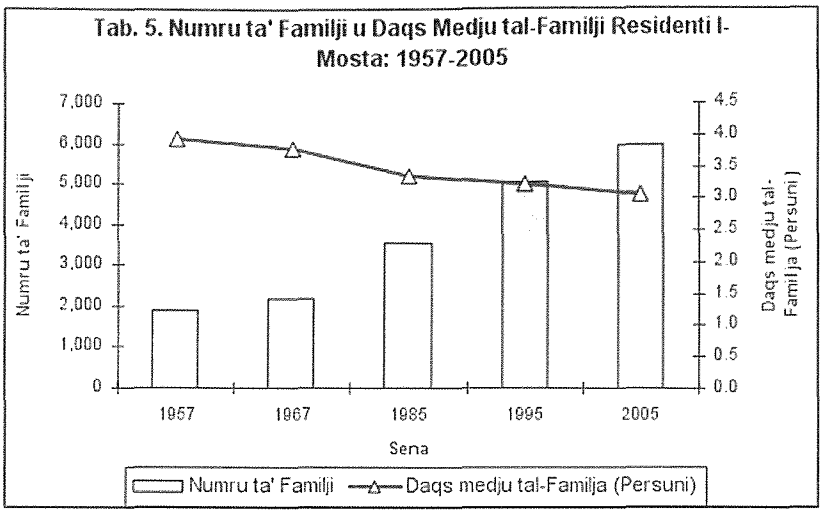

Sors: Rapporti taċ-Ċensimenti ta' Malta : 1948 - 2005

Għeluq

F'Novembru tal-2011 mistenni li jsir ċensiment ieħor tal-popolazzjoni u d-djar. B'mod normali ċensiment isir darba kull għaxar snin, pero b'eċċezzjoni, din is-sena se jsir wara perjodu ta' sitt snin biss. Dan sèr jiġri għax il-pajjiżi tal-Unjoni Ewropea ftehmu bejniethom biex jibdew jagħmlu ċ-ċensimenti tagħhom ilkoll matul l-istess sena, u s-sena li fih ser isir dan l-eżerċizzju għall-ewwel darba hi propju l-2011.

Ir-riżultati ppreżentati f'dan l-artiklu huma biss frazzjoni żgħira tal-informazzjoni kollha li toħroġ minn ċensiment. Din l-informazzjoni hi ferm bżonjuża sabiex diversi entitajiet, kemm pubbliċi u privati, jkunu jistgħu jippjanaw b'mod għaqli għall-ġejjieni. Għalhekk ilkoll għandna ngħarfu li huwa dmirna li nagħtu l-kontribut tagħna sabiex iċ-Ċensiment tal-2011 jitwettaq b'suċċess.

Nawgura lilkom u lill-familji tagħkom festa mill-aħjar taħt il-ħarsien tal-Verġni Marija Mtellgħa s-Sema, patruna tal-Mostin.

Riferenzi :
Sorsi prinċipali :
Government of Malta (1948). Eleventh Census of the Maltese Islands. Valletta: Government Printing Office.
Central Office of Statistics (1959). Twelfth Census of the Maltese Islands, November 1957: Report on Population and Housing. Valletta: Government Printing Office.
Central Office of Statistics (1968?). Malta Census 1967: Report on Population Characteristics. Valletta: COS.
Central Office of Statistics (1986). Census '85, Vol. 1 – A Demographic Profile of Malta and Gozo. Valletta: COS.
Central Office of Statistics (1997). Census of Population and Housing Malta 1995, Final Report, Vol. 1 – Population, Age, Gender and Citizenship. Valletta: COS
Central Office of Statistics (1997). Census of Population and Housing Malta 1995, Final Report, Vol. 3 – Nuptiality and Households. Valletta: COS.
National Statistics Office (2007). Census of Population and Housing 2005: Vol. 1 – Population. Valletta: NSO.

Sorsi oħrajn :
Pirotta J. M. (1987). *Fortress Colony: the Final Act Vol. 1 - 1945-1954,* Malta: Studia Editions.
Sant M.A. (1996). Mosta through the Ages. F': Scerri L., ed. *Mosta: the Heart of Malta.* Malta: Midsea Publications. Ch. 2.